

صنعت توریسم و حفظ محیط زیست

نویسنده: رامین مستقیم

راحتی و وسایل نقلیه از جمله دلایل این انفجار هستند. خوشبختانه بشر صنعتی و مرفه امروزی به گونه‌ای "شرطی شده" که از مواهب طبیعی نه تنها لذت آگاهانه‌ای می‌برد بلکه قدر آنرا نیز می‌داند. از سوی دیگر دیدار با طبیعت پرمحبت، هر چقدر که کوتاه مدت باشد، سرمستی و نشاط می‌آفریند اما بازدید از مکانی تاریخی به همراه یک تور یک روزه اگر با اطلاعات قبلی همراه نباشد و راهنمای زبردست و خوش‌بینی نه در دسترس، چندان اغناکننده از آب در نمی‌آید.

در مقاله زیر رابطه صنعت توریسم و حیات وحش را از دیدگاهی کلان بررسی می‌کنیم. و عقاب آسا و از بالا به اعمال خود می‌نگریم.

شهرنشینی موجب شد که انسان در فراق طبیعت بگر دلتنگی کند و هرازگاهی با تازه کردن دیدار بردامن معشوق پرمحبت بیارآمد. اما عاشق شهرنشین، با گوله‌باری که از زندگی پرمشقت شهری بر دوش می‌گشود در مواردی نادانسته عارض معشوق خود را می‌خورد و با دل‌داریش بنای ناسازگاری (conflict) می‌گذارد و البته گاهی همزیستی (coexistence) مسالمت‌آمیز پیشه می‌کند و در مواردی نادربه افتخار همسفرگی symbiosis نائل می‌گردد.

در سطح جهانی، جمعیت توریسم دچار انفجاری عظیم شده است. رفاه جوامع غربی و ژاپن و به تبع آن افزایش زمان فراغت، ارزانی سفرهای گروهی، پیشرفت ارتباطات و

غیرمتخصص دوستدار طبیعت از آنها دیدن می‌کنند. ضمناً کتاب‌های سبز (Green book) درباره منطقه اطلاعات کافی ارائه می‌کنند از طریق همین برنامه کشور فقیر اکوادور سالانه بیش از یک میلیون دلار درآمد ارزی کسب می‌کند.

در سالهای اخیر کشور آمریکا به حفاظت از "ویژه‌گاه‌های طبیعی" (natural island) خود پرداخته است. در این برنامه حفاظتی که سرزمین، آب و اکوسیستم‌های کشور از دیدگاه بوم‌شناختی و ارزش ملی و تاریخی ارزش‌یابی می‌کنند. کوشش می‌شود تا حیوانات آمریکایی را با حال و گذشته اقلیم آمریکا آشنا کنند. از قضا میراث طبیعی آمریکا مورد توجه همگان قرار گرفته است. حتی آتشفشان‌ها و بیابان‌ها مورد بازدید جهانگردان و آمریکائیان قرار می‌گیرد و تا کنون بیش از ۳۳۰ ویژه‌گاه طبیعی ثبت شده است.

شده جهان می‌تواند برای ما بسیار سودمند باشد و از آنجا که مناطق حفاظت شده ایران نسبتاً بکر هستند این امید واهی نخواهد بود که در صورت سنجیده عمل کردن، آینده صنعت توریسم و حفاظت به هم گره بخورد و موجب حمایت و توسعه یکدیگر شوند. در آمریکای لاتین و شمالی و آفریقا تجارب بسیار موفق و بعضاً ناموفق در این مورد وجود دارد. در بعضی از مناطق به ویژه ایالات متحده آمریکا به تحریر آموختند که هتل‌ها و جاذبه‌های توریست‌ها را خارج از منطقه حفاظت شده برپا کنند تا جهانگرد ضمن تماس با طبیعت، از آن فاصله معقول را بگیرد و گاهی جاده‌های قدیمی را مسدود کردند و جاده‌های جدیدی احداث نمودند تا توزیع مجدد و بهینه‌تر از جهانگردان در کل منطقه حفاظت شده انجام دهند.

اما از سوی دیگر در شرق آفریقا در پارک‌های حیات وحش ضرورت چنین مقدر کرد که هتل‌ها را درست در داخل پارک بسازند تا مقامات مسئول نظارت بهتری بر کار بازدیدکنندگان داشته باشند. در جزایر گالاپاگوس (همان جزایری که داروین زیست‌شناس معروف نظریه تکامل خود را در آنجا پروراند) به همت بنیاد داروین کشور اکوادور آزمایشگاه‌های تحقیقاتی در جزایر تاسیس شد و است جهانگردان دانشمند و دانشجویان رشته‌های علوم طبیعی به همراه مردم

همواره این سوء تفاهم وجود دارد که کار حفاظت از محیط زیست با توسعه صنعتی و محیط انسانی در تقابل است. اما اگر به تعریف (IUCN) مجمع بین‌المللی حفاظت از محیط زیست که در ۱۹۶۹ در دهلی نو تشکیل شد، توجه کنیم جای هیچ‌گونه شکی نمی‌ماند: مدیریت منابع محیط زیست - هوا، آب، خاک، کانی‌ها و گونه‌های زنده از جمله انسان به نحوی انجام می‌شود که متعالی‌ترین کیفیت زیست را برای انسان فراهم کند. بد نیست اشاره کنیم که در این تعریف مدیریت دربرگیرنده بررسی، تحقیق، قانون‌گذاری نحوه سرپرستی، حفاظت، بهره‌برداری و فراهم نمودن آموزش و آگاهی‌های لازم می‌باشد. با این دیدگاه در مورد حفاظت از حوزه تنگ‌نظرانه جاری بیرون می‌آئیم و دیدی وسیع و فراگیر خواهیم یافت. بدین ترتیب به شکرانه پژمردن دیدگاه قبلی، حفاظت از محیط زیست به توسعه حیات وحش و شیوه معیشت و رفاه انسانی می‌انجامد.

آیا محیط زیست تاب جهانگرد و ایرانگرد را ندارد؟

پاسخ مثبت یا منفی ما به این سؤال بستگی نام با شیوه برخورد و مدیریت ما دارد. و البته فرهنگ دیدارکنندگان! تجربه ساخت هتل، هتل، رستوران جاده و حتی چشم‌انداز در مناطق حفاظت

همسفرگی صنعت توریسم و حفاظت از محیط زیست در ایران

در سرزمین ایران به علت قلت جهانگردان و ایرانگردان مناطق حفاظت شده از حیث تعداد بازدیدکننده به "حد اشباع" نرسیده است. بنابراین جای نگرانی در مورد ناسازگاری دورشته توریسم و محیط زیست وجود ندارد. در

خیابان شریعتی، سفراه تخت
جمشید اول خیابان سمیه،
شماره ۴
تلفن: ۷۶۵۷۱۵ - ۷۵۶۲۰۲

آژانسهای بین المللی

هوایی و جهانگردی

آریاتور
خیابان نجات‌اللهی، نرسیده
به چهارراه سمیه شماره ۱۰۵
تلفن: ۸۳۱۹۴۳/۴ - ۸۳۸۴۰۴
۸۲۷۴۶۲

آزادی
میدان انقلاب، بعد از چهارراه
جمالزاده سر نوفلاح پلاک ۹۰
تلفن: ۹۲۱۰۹۱/۵

آسمان
خیابان انقلاب، بین ولی عصر
و چهارراه کالج، اول خیابان
خارک شماره ۱۳۵
تلفن: ۶۷۴۰۸۴/۸

آهوان
خیابان انقلاب نبش خیابان
رامسر شماره ۵۸۹
تلفن: ۸۲۶۹۴۰ - ۸۳۸۹۱۰

ارمیترا
خیابان دکتر بهشتی، چهارراه
پاشا خیابان مترا
تلفن: ۸۵۱۹۶۳ - ۸۵۱۶۷۰
۸۴۶۷۳۷

اطلس
میرداماد، میدان محسنی،
خیابان شهید آلن آبکار، شماره
۴۱
تلفن: ۴۲۷۰۰۶۱/۳
۲۲۱۰۳۶/۷

افق نما
خیابان انقلاب، بین حافظ و
ویلا، کوچه شهید بورموسی
شماره ۲۸
تلفن: ۸۲۶۸۶۰ - ۸۳۳۸۲۶
۸۳۵۰۳۷

امیر
خیابان کارگر، چهارراه نصرت
شماره ۱۷۲
تلفن: ۹۲۱۲۸۸ - ۹۳۵۶۱۸
۹۳۸۲۰۳

ایرانتور

خیابان میرزای شیرازی (نادر
شاه سابق) جنب کوچه کامکار
شماره ۲/۶۱
تلفن: ۸۳۴۳۶۶/۷

ایران زمین

بلوار کشاورز، مقابل بیمارستان
ساسان، ساختمان فلورا، شماره
۱۱۲
تلفن: ۶۵۹۷۳۵ - ۶۵۲۶۷
۶۵۹۹۹۲

بزرگ منش

خیابان سنایی، شماره ۱۴۹
تلفن: ۸۲۴۱۲۵/۹

پارس

اول مطهری، بین سرداران
و لارستان شماره ۴۲۰
تلفن: ۸۹۷۹۵۴/۵
۸۹۱۷۷۷

پرنده آبی

میدان ونک، اول برزیل، شماره
۴
تلفن: ۶۸۴۰۰۰/۲

تعطیلات (هالیدی سابق)
میدان قدس، ابتدای شریعتی
شماره ۱۹۰۷
تلفن: ۲۷۷۱۷۹ - ۴۵۷۰۵۰۰
۲۷۰۱۱۹۱

تهران پوپ

سید جمال‌الدین اسدآبادی
نبش خیابان ۳۷
تلفن: ۶۲۸۷۳۴ - ۶۲۹۴۰۳

تهران سفر

خیابان ستارخان، شماره ۱۴۹
تلفن: ۹۳۰۵۹۴

تیراژه جهانی

نجات‌اللهی، شماره ۱۷ - ۱۵
تلفن: ۸۲۱۹۹۰ - ۸۳۶۰۹۰

تیزیر

سعدی جنوبی، شماره ۴۴۷
تلفن: ۳۰۴۹۴۱/۵

جهان سیر (جهان ایر)

خیابان وصال شیرازی پایین‌تر
از تخت جمشید شماره ۱۰۳
تلفن: ۳۱۲۸۷۲ - ۶۶۵۴۷۲

خاور سریع کرمانی

خیابان ۱۵ خرداد، ساختمان
بهرروز شماره ۶
تلفن: ۵۶۰۷۰۹۱/۵

دور دنیا

خیابان نجات‌اللهی، شماره ۹۴
تلفن: ۸۲۹۶۶۲

دور پرواز

خیابان اصلی تهرانپارس،
نرسیده به فلکه دوم تهرانپارس
شماره ۱۳۸
تلفن: ۷۸۲۴۵۳

دنیا ی زیبا

خیابان نجات‌اللهی، چهارراه
شهید کلاشتری جنب وزارت
صایع، پلاک ۳۷
تلفن: ۴۴۰۱۴۸۱ - ۲
۸۹۰۷۵۱

دنیا ی سیر

خیابان شریعتی، ایستگاه درویش
شماره ۱۸۰۸
تلفن: ۲۶۰۰۹۰ - ۲۶۶۱۳۱
۲۶۰۰۸۰

راهنا

خیابان شهید قزنی، مقابل
بیمارستان آپادانا شماره ۲۲۶
تلفن: ۸۹۱۱۹۱/۴ - ۸۹۵۷۲۰

خیابان سرسبز، بین
و سمیه، شماره ۹۵
تلفن: ۸۳۵۰۴۱/۵

سیاحت ایران

خیابان کریمخان زند، چهارراه
خردمند شماره ۷۵
تلفن: ۸۲۵۱۰۶/۸

سیرو و سفر

بلوار کشاورز، خیابان وصال،
بعد از بیمارستان آریا، ساختمان
وصال
تلفن: ۶۵۴۰۵۴ - ۶۵۷۴۰۲
۶۵۶۱۱۳ - ۳۸۵۹۷۸۲

سیمرغ ایران

خیابان فرصت، نبش مهرزاد
پلاک ۹۸
تلفن: ۸۳۳۵۷۳ - ۸۳۳۷۸۸

شبستری

گیشا، نبش خیابان هفدهم،
شماره ۲۰۰
تلفن: ۶۳۵۰۷۲/۳

مسافرت‌های هوایی

(آژانس لوان تور)
میدان فرودسی، شماره ۸۴۸
تلفن: ۶۷۲۰۷۱/۲
۶۷۲۰۷۶/۷

طرمج

خیابان مطهری، نبش چهارراه
سهروردی ساختمان گلف اجنسی
شماره ۱۱۰
تلفن: ۸۳۲۰۸۱/۴

ققنوس

خیابان ایران‌شهر شمالی، نبش
هما، شماره ۱۴۶
تلفن: ۸۳۰۱۱۱ - ۸۲۹۹۳۹

کاریار

خیابان نجات‌اللهی، شماره
۳۲
تلفن: ۸۳۸۵۸۷/۹

کهکشان

خیابان دماوند، بالاتر از سه
راه تهرانپارس جنب ماشین‌سازی
پارس، پلاک ۱۸/۸۸
تلفن: ۷۷۶۴۰۸ - ۷۷۲۲۵۱

خیابان قائم مقام فراهانی (شاه عباس سابق) شماره ۸۹
 تلفن: ۸۲۵۶۷۹ - ۸۳۶۸۱۴
 ۸۲۴۷۸۷
کیهان سفر
 خیابان دکتر فاطمی، نیش سازمان آب و سمره کاج، شماره ۱۱۷
 تلفن: ۶۵۵۹۲۶ - ۶۵۵۲۲۴
 ۶۵۵۸۲۴
گالیتور
 خیابان فلسطین شمالی، شماره ۱۲
 تلفن: ۶۵۰۲۶۰ - ۶۵۹۱۱۶

خیابان سپهد قری، شماره ۵۶
 تلفن: ۸۳۶۱۶۷ - ۸۳۶۵۶۸
 ۸۱۷۲۷۲۹
متحدالسیر
 خیابان نجات‌اللهی جنوبی، شماره ۲۱
 تلفن: ۸۳۸۱۰۷/۹
مندی
 خیابان وصال شیرازی، ساختمان وصال شماره ۲۳۷
 تلفن: ۶۵۷۸۱۴ - ۶۵۷۵۳۴
 ۶۵۷۸۰۷/۸

خیابان ولی‌عصر، بعد از چهارراه پارک وی ایستگاه محمودیه، شماره ۱۴۹۴
 تلفن: ۲۹۵۶۹۶
والا
 خیابان ولی‌عصر، نرسیده به پارک وی شماره ۱۳۷۴
 تلفن: ۲۹۰۱۷۰ - ۲۹۰۲۲۴
 ۲۹۶۱۸۳ - ۲۹۶۳۳۱
هوا دریا
 خیابان مطهری، بعد از مفتح شماره ۱۶۵
 تلفن: ۸۵۹۰۸۱/۶

بیشتر موارد حالت همزیستی مطرح است که می‌توان آنرا به سوی همسفرگی سوق داد. بدون آنکه آسیبی حبران‌ناشدنی به یکدیگر وارد کنند. این بدان معناست که ذخائر طبیعی تا حد امکان به حالت بکر باقی بمانند و یا به وضعیت رضایت بخش‌تری تعالی یابند. اگر همسفرگی برقرار شود به جنبه‌های فیزیکی، زیبا شناختی فرهنگی، علمی و آموزشی کمک بسیاری خواهد شد. برای نمونه در سه ماه اول سال جاری بیش از پانزده هزار نفر از غار "علی صدر" بازدید کردند یا توجه به قیمت ۵۰ تومان بلیط ورودی درمی‌یابیم که مبلغ قابل توجهی جمع‌آوری می‌گردد که برای تقویت و حفاظت از اکوسیستم غار نیز می‌توان از آن بهره‌مند شد. (که متأسفانه تا حال چنین نشده است)

در حین گفتگوی صمیمانه‌ای که با مدیر پارک حفاظت شده گلستان داشتم از امکانات جلب جهانگردان و ایرانگردان مطلع شدم. وی می‌گفت: مسئولان کارآزموده و آگاه به بوم‌شناسی منطقه می‌توانند تا ۵۰ چادر استراحت در اختیار جهانگردان قرار دهند. در همان محل فیلم و اسلایدهای زیبایی درباره گیاهان و جانوران منطقه را به نمایش بگذارند. بدین ترتیب با گرفتن شی ۵ دلار با قابل از جهانگرد مافه اروپائی و ژاپنی و... می‌توان با یک تیر چند پرند چاق و جلهدزد، دریاچه پریشان و پرندگان زیبایش در منطقه ارومیه نمونه دیگری است که آینده نویدبخشی را از هم اکنون به ما نشان می‌دهد. خوشبختانه به گفته مسئولین، قرار است هتل زیبایی به هزینه یکصد میلیون ریال

در آنجا احداث شود تا پذیرای ایرانیان و خارجیان باشد. دریاچه و سراب‌ها و چشمه‌سارهای منطقه اشترانکوه در استان لرستان با آنهمه ههدد، لکلک، چک‌چک و کبک‌های زیبایش تا حدود یک هفته می‌تواند اطراف‌گاه عاشقان طبیعت بکر باشد. احداث چادرهای مجهز و صدالبته گرانتیقت می‌تواند تضمین‌کننده همسفرگی سازمان جهانگردی و ایرانگردی و حفاظت از محیط‌زیست باشد.

پیشنهادات عملی برای آینده

۱- از آنجائیکه اقتصادی عمل کردن همواره بهتر و عقلانی‌تر از آرمانی عمل کردن است. پیشنهاد می‌شود اداره جهانگردی و ایرانگردی به سرمایه‌گذاری مشترک با سازمان حفاظت از محیط‌زیست اقدام کند تا از درآمد هتل‌ها و اردوگاه‌های تفریحی و تحقیقی مشترکا بهره‌مند گردند.

البته کارشناسان باید شرایط سرمایه‌گذاری را معین کنند.

۲- با آنکه صنعت توریسم اولین مصرف‌کننده و دیدارکننده پارک حفاظت شده است. نسبت به امکانات سازمان حفاظت از محیط‌زیست توجه نشده است. لذا ضروری است نشست‌های مشترکی بین دو سازمان و کارشناسان دیصلاح برگزار شود تا در این مورد هماهنگی‌های لازم صورت گیرد.

۳- اداره تحقیقات جهانگردی و ایرانگردی، دانشکده‌ای برای آموزش مدیران هتل‌ها و راهنماهای جهانگردان در اختیار دارد برای افزایش آگاهی عمومی

بوم‌شناسی برای دانشجویان، می‌توان از کارشناسان محیط‌زیست برای تدریس مبانی علمی بوم‌شناسی و اقلیم‌شناسی سرزمین ایران استفاده کرد.

۴- هماهنگی‌های لازم برای احداث جاده به سوی پارک‌های ملی ضروری است در این زمینه وزارت راه و ترابری باید به یاری سازمان‌های مربوطه بشتابد.

۵- مدارس و دانشکده‌های سراسر کشور با گرفتن کرایه و هزینه سفر معقولی می‌توانند دانش‌پژوهان را به همراه راهنمایان زبردست روانه پارک‌های حفاظت شده بکنند. از این رهگذر جوانان کشور ضمن آشنایی با نقاط مختلف کشور با میراث طبیعی و اقلیم متنوع آن به طور تجربی و از نزدیک آشنا می‌گردند.

خلاصه و نتیجه‌گیری

با توجه به سطح رفاه عمومی اروپائیان و ژاپنی‌ها و شوق آنها به کشف شرق ناشناخته و با در نظر گرفتن طبیعت و حیات وحش بکر ایران زمین، آینده نویدبخشی برای صنعت توریسم و حفاظت از محیط زیست ایران رودرروی ماست. نگرانی‌های بجای کارشناسان محیط‌زیست را می‌توان با برنامه‌ریزی‌های سنجیده و سرمایه‌گذاری‌های اصولی برطرف ساخت و با ایجاد رابطه همسفرگی بین توریسم و حفاظت از حیات وحش فواید فرهنگی، اخلاقی و اقتصادی را نصیب کشور نمود. در این زمینه درآمد حاصل از ایرانگردی را نیز نباید از یاد برد. همان‌گونه که نمایشگاه ایرانگردی "هفت ساعت دور ایران" نشان داد مردم ما استعداد پول خرج کردن دارند و حاضرند نفری و دوری دوپست تومان درشکه سوار شوند و یک استکان چای قند پهلورا ده تومان بخرند!